

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ВИННОГО ТУРИЗМУ

У статті розкрито актуальність підготовки фахівців для винного туризму, на основі компетентнісного підходу окреслено зміст когнітивної, діяльнійшої та емоційно-ціннісної компоненти у структурі підготовки бакалаврів з туризму за спеціалізацією «винний туризм»

Ключові слова: винний туризм, бакалавр з туризму, фахові компетенції.

В статье раскрыты актуальность подготовки специалистов для винного туризма, на основе компетентностного подхода обозначены содержание когнитивной, деятельностной и эмоционально-ценностной компоненты в структуре подготовки бакалавров туризма по специальности «винный туризм»

Ключевые слова: винный туризм, бакалавр по туризму, профессиональные компетенции.

The article explores the relevance of training for wine tourism, based on the competency approach outlined cognitive content, activity and emotional - value components in the structure of the Bachelor of Tourism with a specialization in «wine tourism»

Keywords: wine tourism, bachelor of tourism, professional competence.

Постановка проблеми. Однією з домінуючих тенденцій розвитку світового туризму є різке посилення конкуренції на ринку туристичних пропозицій внаслідок зростання кількості країн з привабливими туристичними дестинаціями, а також перенасичення туристичного ринку однотипними пропозиціями. Тому на рівні держав, окремих регіонів та суб'єктів туристичного бізнесу відбувається активний пошук інноваційних туристичних послуг, розширення і диференціації туристичного продукту.

На конференції WTO в Ліссабоні за результатами дослідження «Tourism 2020 Vision» проголошено п'ять перспективних туристичних напрямків XXI ст., а саме: круїзи, екологічні, подійні та пригодницькі тури, а також спеціалізовані тематичні подорожі, які пов'язані з особистою зацікавленістю, хоббі, поглибленим вивченням певного питання, місцевості, тощо. [8]

Перспективним видом тематичного туризму є винний туризм - спеціалізовані туристичні подорожі, що мають на меті ознайомлення з історією, технологією, традиціями та культурою споживання алкогольних напоїв у певному регіоні. Винний туризм включає в себе:

- відвідування плантацій виноградників, дегустацію місцевих сортів винограду;
- ознайомлення з технологією виготовлення алкогольних напоїв безпосередньо на виробництві;
- ознайомлення з історією виноробства, пивоваріння, відвідування спеціалізованих музеїв та виставок;
- відвідування дегустаційних залів та підвалів, ресторанів, які пропонують послуги дегустації вина;

- участь у винних фестивалях і тематичних святах;
- участь у спеціалізованих виставках, форумах, конференціях, конкурсах, аукціонах.

Аналіз останніх джерел та публікацій. У працях вітчизняних фахівців винний туризм розглядається як вид хобі – туризму (І.Школа), тематичного гастрономічного туризму (Т. Сокол, З. Каноністова), спеціалізованого туризму (В. Федорченко, І. Мініч). У дослідженнях А. Бусигіна, Е. Маслова, Т. Шпарги, В. Бойка, І. Комарніцького, Т. Божук, Л. Прокопчук висвітлено історико-культурний контекст розвитку цього виду туризму, особливості створення регіональних туристичних продуктів на основі національних виноробних традицій. Актуальні розробки щодо винних маршрутів Криму представлені у працях Е. Маслова, А.Пергата, Е.Шольца- Кулікова. Науковці відзначають, що розвиток винного туризму дозволяє збільшити тривалість туристичного сезону у регіоні, підвищити туристичний імідж місцевості. Також справедливим є висновок В. Рибінцева, що винний туризм виступає інструментом пожвавлення господарської діяльності виноробних підприємств за рахунок притоку вітчизняних та іноземних туристів у виноробні регіони, а також формою маркетингу винограду і вина, оскільки винні тури можуть поєднуватися з усіма видами діяльності, які супроводжують виробництво винограду, просування свіжого винограду, виноградного соку, виноградної сировини і виноматеріалів від сільськогосподарських товаровиробників до виноробних підприємств, виноградно-виноробної продукції винних регіонів України на внутрішньому і зовнішніх ринках. [2]

Виклад основного матеріалу. Разом з тим, спеціалізованої системної підготовка фахівців для винного туризму, які б забезпечили належну якість розроблення та організації українських винних турів з метою підвищення культури споживання вина, ознайомлення з якісною натуральною продукцією місцевих виробників, вивчення історико-культурної спадщини нашої держави не проводиться. Разом з тим, отримавши відповідну спеціалізовану освіту, такі фахівці можуть працювати у маркетингових службах виноробних та виноторгових компаній, здійснювати туристично-екскурсійну та атракційну діяльність, організовувати винні колекції ресторанів, барів, інших закладів ресторанного господарства, створювати спеціалізовані готельні продукти, які використовують можливості вино – та ампелотерапії, розробляти програми і проекти регіонального розвитку винного туризму.

Кафедрою туристичного та готельного бізнесу та кафедрою біотехнології продуктів бродіння та виноробства Національного університету харчових технологій (м. Київ) була розроблена модель майбутнього фахівця винного туризму на основі методології компетентнісного підходу в сучасній українській освіті. Під компетентністю слід розуміти спеціально структурований (організований) набір знань, умінь, навичок і ставлень, що дають людині можливість ефективно здійснювати діяльність або виконувати певні функції,

забезпечуючи розв'язання проблем і досягнення певних стандартів у професії чи сфері діяльності. Такі набори знань, умінь, навичок і ставлень набуваються як протягом життя, так і у процесі навчання. Сформована компетентність дозволяє розпізнати і ефективно розв'язати проблему, що є характерною для певної сфери чи виду діяльності. [1]

Серед базових компетенцій спеціаліста з винного туризму слід виділити когнітивну компоненту, а саме знання:

- географії виноградарських та винних регіонів України та світу з точки зору особливостей клімату, ґрунтів, рельєфу, їх впливу на культивовані сорти винограду;
- основ технології виробництва вина та інших алкогольних напоїв;
- історії та традицій виноробства, природних та культурних пам'яток, пов'язаних із культурою виробництва та споживання вина;
- асортименту вин у різних регіонах, класифікації вин, асортименту і класифікації слабоалкогольних та міцних алкогольних напоїв;
- правил дегустації та культури споживання різних сортів вина, пива, віскі, міцних алкогольних напоїв;
- правил еногастрономії у поєднанні з асортиментом страв місцевої кухні, традиціями споживання певних алкогольних напоїв;
- основних засад технології організації винних турів з урахуванням вимог чинних нормативних документів.

Щодо діяльній компоненті підготовки фахівця винного туризму, то це вміння та навички розроблення спеціалізованого туристичного пакету, зокрема, розроблення маршруту, програми обслуговування та організації спеціальних винних заходів: екскурсій до винарень та енотек, дегустацій, винних виставок, аукціонів тощо, навички обслуговування на маршруті, презентації та рекламування спеціалізованого туристичного продукту Також передбачається опанування основних вмінь та навичок технології барної справи та діяльності сомельє.

Емоційно-ціннісна компонента підготовки фахівця пов'язана з підвищенням загального рівня культури і ерудиції, розвитком образного мислення, сенсорно-емоційних оцінок та збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу особистості, формування цілісної гармонійного сприйняття культури вина як надбання людської цивілізації. В загальному модель підготовки фахівця винного туризму можна схематично представити наступним чином (рис.1).

Освітній процес будується на основі фундаментальних принципів навчання: науковості, послідовності, наочності, практичної спрямованості, провідної ідеї розвитку мислення і способів пізнання, духовної і освітньої значущості, активності і самостійності майбутнього фахівця. У ході реалізації завдань фахової спеціалізації додаються принципи інтегрованості, культуровідповідності та історизму, екологізації, самодостатності структурних блоків у навчанні. Варіативна частина підготовки бакалаврів за напрямом «Туризм» зі спеціалізацією «Винний туризм» включає вивчення наступних дисциплін: «Винний туризм»,

«Організація роботи сомельє та еногастрономія», «Евентивний туризм», «Кулінарна етнологія», «Соціальні та бізнес-проекти у винному туризмі», «Енологія та технологія виноробства» загальним обсягом 756 годин (21 кредит ECTS).

Рис. 1. Модель підготовки фахівця винного туризму

Діяльність організатора туризму в умовах ринкової економіки, перш за все, передбачає господарську самостійність, яка забезпечує вільне та ефективне прийняття рішень, орієнтування суб'єкта тур бізнесу на попит та потреби ринку, запити конкретних споживачів і організацію виробництва тих видів послуг, які можуть принести прибуток. Тому в підготовці бакалаврів з туризму, в тому числі спеціалізації «винний туризм», використовують інноваційні моделі організації і донесення знань, які базуються на інформаційно-комунікативних технологіях, зокрема, розв'язання бізнес-задач, тематичні кейси, створення електронних портфоліо винних регіонів, країн, маршрутів, метод написання проектів та бізнес-планів. Для того, щоб адекватно реагувати на ситуацію, яка складається на ринку праці, навчальні заклади мають забезпечувати розвиток і експертну оцінку навчального процесу, компенсуючи недоліки теоретичного навчання, поєднуючи теорію і практику не лише в навчальних аудиторіях, і лабораторіях, але й безпосередньо на

підприємствах. Для організації практичної підготовки Національним університетом харчових технологій напрацьовано багаторічні плідні контакти з провідними виноробними підприємствами України: Інститутом винограду і вина «Магарач», ДП Агрофірма «Магарач», Центром культури вина «Шабо» ПТК «Шабо», заводом «Коктебель», ТОВ АФ «Золота балка», ПАТ С. Перовської, ДП «Кримський винний дім», ВАТ «Сонячна долина», Інкерманським заводом марочних вин, ДК НВАО «Массандра», ЗАТ «Одеський коньячний завод», АТ «Ужгородський коньячний завод», ВАТ АПФ «Таврія», ПАТ «Коблево», ПАТ «Київський завод шампанських вин «Столичний», ПАТ «Одеський завод шампанських вин», заводом шампанських вин «Новий Світ», ЗАТ «Артемівський завод шампанських вин «Артемівськ Вайнері» та ін. Для поглиблення професійних компетенцій організуються міжнародні зустрічі з фахівцями, зокрема з Будапештської бізнес-школи (Угорщина), Наукового інституту виноградарства і вина ISVV (Бордо, Франція), тощо.

Перспективи становлення фахової компетентності професійних працівників сфери відпочинку і дозвілля в даний час пов'язані з розробленням ступеневого безперервного навчання спеціалістів. Щодо фахової підготовки фахівців винного туризму слід розрізняти декілька рівнів і ступенів:

1) професійну орієнтацію (галузева курсова підготовка, виробничо-економічне навчання, тематичні школи і семінари). Даний рівень достатньо широко представлений професійною та курсовою підготовкою за спеціальностями бармен, сомельє, агент з туризму, гід-екскурсовод, однак його слід удосконалювати, регулярно оновлюючи програми навчання;

2) підготовку фахівців на освітньо-кваліфікаційних рівнях «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» у рамках існуючих напрямів підготовки «Туризм», «Готельно-ресторанна справа» з відповідним змістовим наповненням варіативної компоненти змісту освіти (дисципліни за вибором вчз, дисципліни за вибором студента);

3) післядипломне навчання, перепідготовку і підвищення кваліфікації. Цей рівень має реалізовуватися міжгалузевими або відомчими установами, серед яких провідна роль належить вищим закладам освіти з відповідним науково-технічним потенціалом. Під час такого навчання здійснюється поглиблене вивчення актуальних проблем виноробства та винного туризму, таких як екологічність та автентичність вина, виявлення фальсифікованих напоїв, створення спеціалізованих атракцій та маркетингових комунікацій для винного туризму, сучасні проблеми здорового харчування та еногастрономія.

Висновки. Таким чином, розроблення системи спеціалізації фахівців для винного туризму в рамках напряму підготовки б. 140103 «Туризм» у Національному університеті харчових технологій забезпечує інноваційність системи освіти, що має підпорядковуватись законам ринкової економіки, а також сприяти формуванню всебічно розвиненої

особистості, для якої потреба у фундаментальних знаннях та у підвищенні професійного рівня асоціюється зі зміцненням інтелектуального, культурного, соціального та науково-технічного потенціалу своєї держави.

1. Компетентнісний підхід у сучасній українській освіті: світовий досвід та українські перспективи / Під заг.ред. О. Овчарук .- К.: "К.І.С.", 2004.- С.23.
2. Рибінцев В.О. Маркетинг винограду і вина. – Автореф. дис. ... докт. екон. наук 08.06.02. – Інститут аграрної економіки УААН, Київ, 2002.
3. Федорченко В.К. та ін. Педагогіка туризму. – К.: Видавничий дім «Слово», 2004. – 296с.
4. Божук Т.І., Прокопчук Л.А. Сучасний стан і перспективи розвитку винного туризму (на прикладі Закарпатської області). // Туристична індустрія: сучасний стан і перспективи розвитку. Матеріали 6 Міжнародної науково-практичної конференції (28-29 квітня 2011 р., м. Луганськ). – Випуск 6. – Том 2. – Луганськ, 2011. – С.171- 177.
5. Шольц-Куликов Е.П. Маршруты винного туризма в Крыму// Крымские каникулы. – 2011. - №1 (12) . – С.48-50
6. Шпарга Т.І., Бойко В.М. Ринок винного туризму причорноморського регіону як перспективний напрямок тематичного туризму в Україні. // Географія та туризм: Наук. зб./ Ред кол. Я.Б.Олійник та ін.. – К.: Альтерпрес, 2011. – Вип. 14.– С.46-52.
7. //www.svvr.ru/Vinny_turizm_Ukraine
8. www. europe.unwto.org/